

ژاپن-گونگی معماری

مطالعه تطبیقی تاریخ و معماری معاصر شرق و غرب

تألیف آراتا ایسوزاکی

برنده جایزه پریترکر سال ۲۰۱۹ در معماری

ترجمه دکتر الهام اندرودی

عضو هیأت علمی دانشکده معماری دانشکدگان هنرهای زیبا
دانشگاه تهران

۱۴۰۳

سرشناسه

ایسوزاکی، آراتا، ۱۹۳۱ - م.

Isozaki, Arta

عنوان و نام پدیدآور

ژاپن-گونگی معماری، مطالعه تطبیقی تاریخ و معماری معاصر شرق و غرب /

تالیف آراتا ایسوزاکی؛ ترجمه الهام اندرودی

تهران: دانشگاه هنر ایران، ۱۴۰۳.

۲۵۳ ص: مصور

۳۰۰۰۰۰ ریال: ۸-۸۹-۶۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

یادداشت

یادداشت

یادداشت

عنوان دیگر

موضوع

عنوان اصلی: c2006 Japan-ness in Architecture

واژه‌نامه.

کتابنامه.

نمایه.

مطالعه تطبیقی تاریخ و معماری معاصر شرق و غرب.

معماری--ژاپن

Architecture--Japan

معماری--فلسفه

Architecture--Philosophy

اندرودی، الهام، ۱۳۵۳ - مترجم

دانشگاه هنر ایران

NA۱۵۵۰

۹۵۲/۷۲۰

۹۶۷۶۴۵۳

فیبا

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکورد کتابشناسی

نام کتاب

تألیف

ترجمه

صفحه‌آرا

چاپ

بها

شمارگان

قطع

شابک

ناشر

ژاپن-گونگی معماری، مطالعات تطبیقی تاریخ و معماری معاصر شرق و غرب

آراتا ایسوزاکی

دکتر الهام اندرودی، دانشیار و عضو هیأت علمی دانشکده معماری،

دانشکدگان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

توفیق مالکی

اول، ۱۴۰۳

۳۰۰۰۰۰ ریال

۲۰۰

وزیری

۸-۸۹-۶۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸

تهران، خیابان حافظ، خیابان شهید سرهنگ سخایی، بعد از تقاطع ۳۰ تیر،

شماره ۵۶

تلفن: ۶۶۷۲۵۶۸۲ (۰۲۱)

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مسئولیت مطالب به عهده نویسنده است و لزوماً دیدگاه‌های دانشگاه هنر

را منعکس نمی‌کند.

فهرست مطالب

پیشگفتار ری ایچی میاکه؛ آراتا ایسوزاکی، برانگیزانندهٔ ابدی	الف
مقدمهٔ مترجم	ت
پیشگفتار توشیکو موری	ح
مقدمهٔ آراتا ایسوزاکی	د
یادداشت سابو کوهسو	ش
بخش یکم:	
ژاپن-گونگی معماری	۱
۱. سلیقهٔ ژاپنی و ساختارهای تاریخی اخیر آن	۳
۲. ساختار غربی در برابر فضای ژاپنی	۱۹
۳. یایوای و جومون	۲۶
۴. طبیعی و مصنوع	۳۸
۵. کا [انگاره] و هی [روح]	۴۷
۶. ما (مابین) و آوار	۶۶
۷. سقوط و تقلید: مطالعهٔ موردی ۱۹۴۲ در ژاپن	۸۵
بخش دوم:	
تقلیدی از خاستگاه: ایزه جینگواثر امپراطور تنمو	۹۷
۸. پرسمانی با نام «ایزه»	۹۹
۹. هویت در طول زمان	۱۱۱
۱۰. کهن الگوی حجاب	۱۲۲
۱۱. سرآغاز ساختگی: ایزه و آشوب جین‌شین	۱۳۲
بخش سوم:	
ساخت معبد سرزمین پاک (جودو): بازسازی نودای-جی به دست چوگن	۱۳۹
۱۲. سرنوشت مدرن فرم هندسی خالص	۱۴۱
۱۳. ساخت گرایی چوگن	۱۴۵
۱۴. پاکودای پنج حلقه در آشفتگی تاریخی	۱۴۷
۱۵. ماندالا و طرح سایت در جودو-جی	۱۵۲
۱۶. معماری جودو-دو (کوشک سرزمین پاک) در جودو-جی	۱۵۶
۱۷. کوشک بودای عظیم (دایبوتسو-دین) در نودای-جی	۱۶۴

۱۸. معمار-اندیشی چوگن	۱۷۰
۱۹. اجرا (پرفورمانس) چند وجهی	۱۷۲
۲۰. برونلسکی در برابر چوگن	۱۷۶
۲۱. چوگن/دابیوتسو-یو و ایسای/ذنشو-یو	۱۷۹
۲۲. سه نوع هیروفانی [تجلی تقدس]	۱۸۱
۲۳. تحقق مادی رایگو	۱۸۳
۲۴. معماری ژاپنی غیر ژاپنی	۱۸۵

بخش چهارم:

راهبردی مورب: کاتسورا مطابق «سلیقه انشو»	۱۸۹
۲۵. کاتسورا و فضای مبهم آن	۱۹۱
پیشینه	۱۹۱
خوانش بروئو تاوت	۱۹۹
خوانش سوتیمی هوریگوچی	۲۰۱
خوانش کنزو تانگه	۲۰۴
۲۶. چند معنایی بودن معماری	۲۰۸
ابهام کاتسورا	۲۰۸
شکل‌گیری غازه‌های پرنده	۲۱۰
فضای لایه‌بندی‌شده	۲۱۳
نگاه گردشگر	۲۱۷
بافت نقل قول	۲۲۱
۲۷. تألیف کاتسورا: خط مورب قطری	۲۲۶
نمایه	۲۳۹
لغتنامه	۲۴۷

فهرست تصاویر

- ۵ ۱-۱- هتل امپراطوری ساخته شده به دست فرانک لوید رایت (۱۹۲۳-۱۹۱۳): پس از تخریب کامل این اثر، بخش‌هایی از نمای ورودی و دروازه جانبی بازیافت شده و به موزه معماری میچی مورا در استان آیچی منتقل شد. به‌طور ویژه، به آجرهای پیش‌بر شکل گرفته با جزئیات/ویا-بیشی در این اثر رایت توجه کنید.
- ۷ پلان‌های ترکیبی هتل امپراطوری، با نمایش قرینگی بوزاری که در مرکز پلان مقابل حوض آب با انعکاس نماها قرار گرفته است (در پایین سایه زده شده است).
- ۸ ۲-۱ یکی از نمونه‌های مهم سبک تیکان-هیگو-شیکی (سبک تاج امپراطوری): موزه امپراطوری توکیو طراحی شده به دست چون واتانابه (۱۹۳۷)، توکیو.
- ۱۰ ۳-۱- شین-سو (خانه غبار ارغوانی) طراحی شده توسط سوتمی هوریگوچی. (تخریب شده) (۱۹۲۶)
- ۱۲ ۴-۱- رندر طرح برتر ساخته نشده دایوتا کینن ایزوتوسو، ۱۹۴۲ (ساختمان یادبود آسیای شرقی کبیر) تصویر از کِنزو تانگه، از کنجیکو زاشی (مجله معماری)، سپتامبر ۱۹۴۲.
- ۱۲ ۵-۱- رندر طرح ساخته نشده و برنده جایزه برای نیتا بونکا کایکان، ۱۹۴۳ (مسابقه مرکز فرهنگی ژاپن در بانکوک). تصویر منتشر شده در کنجیکو زاشی (مجله معماری). ژانویه ۱۹۴۴.
- ۱۴ ۶-۱- موزه یادمان صلح هیروشیما طراحی شده به دست کِنزو تانگه (۱۹۵۵-۱۹۴۹): نمای اصلی منظر شمالی ساختمان غربی با سردر نمادین.
- ۱۵ سایت پلان پارک صلح هیروشیما (سپتامبر ۱۹۵۳؛ مقیاس ۱:۳۰۰۰). گنبد اتمی (۱). مقبره نمادین (۲)، و موزه نماد صلح (ساختمان غربی) (۴) در مرکز. کوشک‌های جانبی (۵) بر طبق طرح تانگه ایجاد نشد.
- ۱۶ ۷-۱- بیوداین، تالار هوا-اُو (تالار آمیدا یا تالار موسوم به ققنوس ساخته شده در ۱۰۵۳، اوجی (در نزدیکی توکیو)، پلان طبقات.
- ۲۷ ۱-۳- کُجو-این، کیاکو-دن (مهمان‌سرای کُجو-این) که در موزه هنر مدرن نیویورک بازتولید شده و تصویر آن در مجله معماری کنجیکو زاشی (مجله معماری) منتشر شده است، ژانویه ۱۹۵۴. «نمای کلی خانه نمایشگاه ژاپنی»- عکس از آی ام بی نینیل. این خانه با عنوان شو-سو، خانه نسیم کاج نامگذاری شد.
- ۳۴ ۲-۳- موزه هنر غربی اثر لوکوربوزیه (۱۹۵۹-۱۹۵۷، از زمان تغییر)، در اوئو، توکیو.
- ۴۲ ۱-۴- مجموعه استادیوم ملی المپیک، یوئوگی، توکیو، طراحی شده توسط کِنزو تانگه (۱۹۶۴-۱۹۶۱).
- ۴۵ ۲-۴- پلازا فستیوال اثر کِنزو تانگه، با تائو نو تو (برج خورشید) اثر تارو اوکاموتو. در نمایشگاه ۱۹۷۰ در اوساکا. عکس از نشر شینچوشا، توکیو.
- ۵۰ ۱-۵- «ایده‌هایی برای سازماندهی مجدد توکیو»، طرح خیالی ترسیم شده به دست کیونوری کیکوتاکه و ارائه شده به دست کِنزو تانگه در نشست سیام در اوترلو، هلند (۱۹۵۹) و منتشر شده در مانیفست متابولیسیم (توکیو: بیجوتسو شوپانشا، ۱۹۶۰).
- ۵۳ ۲-۵- تصویر هیموروگی. از ما [فضای مابین]: فضا-زمان در ژاپن، کاتالوگ نمایشگاه، پاریس (۱۹۷۸) و موزه کوپر-هویت، شهر نیویورک.
- ۵۹ ۳-۵- رندر آبرنگ در مقیاس بزرگ «ساختمان مرکز تسوکوبا در خرابه‌ها»، ۱۹۸۳، به دست آراتا ایسوزاکی.
- ۶۲ ۴-۵- رندر مقطع سیلک اسکرین با سایه‌های ترکیبی پروژه مسابقه ساخته شده برای ساختمان دولت شهر توکیو، ۱۹۸۶، به دست آراتا ایسوزاکی.
- ۶۴ ۵-۵- رندر پرسپکتیو پروژه، مسابقه ساخته نشده برای ساختمان دولت شهر توکیو (داخلی)، ۱۹۸۶، توسط آراتا ایسوزاکی.
- ۶۷ ۱-۶- هزارتوی الکتریکی (نمای پانل‌های خمیده در گردش)، چیدمان در ۱۹۶۸ در چهاردهمین ترینال میلان، به دست آراتا ایسوزاکی.
- ۶۸ ۲-۶- هیروشیما دوباره ویران شده در آینده، نقاشی دیواری فُتومونتاژی که برای هزارتوی الکتریکی در ۱۹۶۸ به دست آراتا ایسوزاکی ساخته شد.
- ۷۱ ۳-۶- شهر آینده (فرایند پیش رشد یا انکوباسیون)، ۱۹۶۲، فُتومونتاژ توسط آراتا ایسوزاکی.

۷۵	۴-۶- نمایی از درون قفس فرشته، چیدمان ۱۹۷۶ در نمایشگاه «تبدیل انسان»، موزه کوپر-هویت، شهر نیویورک، توسط آراتا ایسوزاکی.
۷۶	۵-۶- نمای چیدمان «ما: فضا-زمان در ژاپن» (۱۹۷۸)، پاریس، فستیوال باییزی، اثر آراتا ایسوزاکی، ۱۹۷۸.
۷۷	۶-۶- آیین سرودخوانی فرقهٔ تندای در نمایشگاه «ما»، ۱۹۷۸، جزئیات چیدمان فیگور ساختگی توسط آراتا ایسوزاکی.
۸۰	۶-۷- عکس‌های ریوجی میاموتو از زلزلهٔ کوبه در ۱۹۹۵ و چیدمان کف به‌دست یوشیاکی میاموتو، پاپیون ژاپن در بی‌ینال ونیز، ۱۹۹۶، به سفارش آراتا ایسوزاکی.
۸۲	۶-۸- چیدمان توسط اوسامو ایشی‌یاما در خارج از پاپیون ژاپن در بی‌ینال ونیز، ۱۹۹۶، به سفارش آراتا ایسوزاکی.
۱۰۰	۸-۱- زیارتگاه ایزه: محوطهٔ داخلی، شُودن (الحرم اصلی) و دو بنای هودن (گنجخانه‌های غربی و شرقی). عکس از یاسوهیرو ایشیموتو.
۱۰۲	۸-۲- پلان معمول سبک ورودی تسوما-ایری معماری زیارتگاه باستانی ژاپن.
۱۰۲	۸-۳- پلان معمول سبک ورودی هیرو-ایری معماری زیارتگاه باستان ژاپن.
۱۱۳	۹-۱- نمای هوایی بخشی از ایزه جینگو (زیارتگاه بزرگ ایزه) و محوطهٔ آن (در ابتدا قرن چهارم/پنجم قبل از میلاد)، استان میه.
۱۱۷	۹-۲- جزئیات «ستون قلب بنا» [یا ستون مرکزی] (شین نو میهاسیرا)، زیارتگاه ایزه. عکس یاسوهیرو ایشیموتو.
۱۲۳	۱۰-۱- زیارتگاه ایزه: زیارتگاه امپراطوری (نایکو/زیارتگاه داخلی)، در بالا، و زیارتگاه تویوکه (گکو/زیارتگاه خارجی)، صفحهٔ بعد، سایت پلان.
۱۲۵	۱۰-۲- زیارتگاه ایزه: کودنچی، محل قدیمی و استفاده‌نشدهٔ ساختمان دوقلوی برچیده‌شده. عکس یاسوهیرو ایشیموتو.
۱۲۸	۱۰-۳- زیارتگاه ایزه، نمای جلویی انتهای شُودن (زیارتگاه اصلی)، محوطهٔ داخلی، جزئیات ساخت سقف و نرده. عکس یاسوهیرو ایشیموتو.
۱۳۰	۱۰-۴- پلان معمول که سبک ورودی تسوما-ایری معماری زیارتگاه باستانی ژاپنی را (شکل ۲-۸) را روی محور جابه‌جاشده نشان می‌دهد
۱۴۷	۱۴-۱- پاکودای پنج حلقه‌ای (گورین-تو) از جُودو-جی. [از کُوکوهو جُودو-جی، جُودو-تو شوریکوجی هُوکوکو شو، زوهان-هن] گزارش درمورد تعمیر گنجینه‌های ملی، جُودو-تو در جُودو-جی. [این شیء از پنج شکل هندسی تشکیل شده است که از پایین به بالا عبارت‌اند از مکعب، بیضی، چهار وجهی (هرم)، نیمکره و کره، نشان‌دهندهٔ پنج عنصر اصلی کیهانی: زمین، آب، آتش، هوا و باد].
۱۵۳	۱۵-۱- طرح شمانیک سایت پلان جُودو-جی، شهر اونو، استان هیوگو. [از کُوکوهو جُودو-جی، جُودو-تو شوریکوجی هُوکوکو شو، زوهان-هن] گزارش درمورد تعمیر گنجینه‌های ملی، جُودو-تو از جُودو-جی. [جُودو-تو در سمت چپ ردپای بودا (مرکز)].
۱۵۷	۱۶-۱- پلان جُودو-جی، شهر اونو، استان هیوگو. [از کُوکوهو جُودو-جی، جُودو-تو شوریکوجی هُوکوکو شو، زوهان-هن] گزارش درمورد تعمیر گنجینه‌های ملی، جُودو-تو جُودو-جی. [
۱۵۸	۱۶-۲- جُودو-جی، شهر اونو، استان هیوگو. [از کُوکوهو جُودو-جی، جُودو-تو شوریکوجی هُوکوکو شو، زوهان-هن] گزارش درمورد تعمیر گنجینه‌های ملی، جُودو-تو از جُودو-جی. [تیرهای تکمیلی در سمت چپ قابل مشاهده است.
۱۵۹	۱۶-۳- جزئیات سقف جُودو-تو، جُودو-جی. عکس از نشر شینچُوشا، توکیو.
۱۶۵	۱۷-۱- مقطع عرضی از دایوتسو-ن، تودای-جی، نارا، به‌شکلی که در دورهٔ کاماکورا در دایوتسو-یو به‌دست چوگن بازسازی شده است [بر اساس طرح مینورو او-اکا].
۱۸۶	۲۴-۱- ناندا-ی مُون، تودای-جی در نارا (دورهٔ کاماکورا)، ساخته‌شده به‌دست چوگن. عکس از نشر شینچُوشا، توکیو.
۱۹۲	۲۵-۱- مناظر داخل و اطراف کیوتو، جزئیات صفحه نمایش تاشو که قبلاً متعلق به خانوادهٔ ایکدا بود، مجموعهٔ موزه ملی تاریخ ژاپن، شهر ساکورا، استان چیبا (http://www.rekihaku.ac.jp/index.html).
۱۹۴	۲۵-۲- ویلای امپراطوری کاتسورا، کیوتو (اواسط قرن هفدهم). سایت پلان.
۱۹۵	۲۵-۳- جزئیات مسیر سنگی، ویلای کاتسورا، کیوتو، ۱۹۵۳. عکس از یاسوهیرو ایشیموتو.
۱۹۶	۲۵-۴- جزئیات سکوی تماشای ماه، شواین قدیمی، ویلای کاتسورا، کیوتو، ۱۹۵۴. عکس از یاسوهیرو ایشیموتو.

۲۵-۵- جزئیات مسیر سنگی ترکیبی، ویلای کاتسورا، کیوتو، ۱۹۵۳. عکس از یاسوهیرو ایشیموتو.	۱۹۷
۲۵-۶- جزئیات نمای کاخ جدید و نمای میانی شواین، ویلای کاتسورا، کیوتو، ۱۹۸۲. عکس از یاسوهیرو ایشیموتو.	۱۹۸
۲۵-۷- جزئیات داخلی شواین، ویلای کاتسورا، کیوتو، ۱۹۸۲. عکس از یاسوهیرو ایشیموتو.	۱۹۹
۲۶-۱- نقشه شواین ویلای کاتسورا، که چینش غاز پرنده را در بالا و سمت راست نشان می‌دهد. سکوی تماشای ماه، بالا وسط.	۲۱۰
۲۷-۱- اتاق چای بوسن (بازسازی شده ۱۷۹۳)، کوهو-آن، دایتو-کو-چی، کیوتو، به‌دست کوبوری انشو؛ محوطه نامنظم دوازده تاتامی به اضافه نیم ایوان و فضای اطراف که در نقشه بدون رنگ مشخص شده است (در قرن هفدهم). جیکین-یو-کن در جهت بالا و چپ گسترش دارد.	۲۳۱
۲۷-۲- نمایی از گوشه‌ای از باغ جیکین-یو-کن از دیوار باز غربی اتاق چای بوسن (در وسط چپ در پلان ۲۷۰.۱) عکس بر گرفته از انتشارات شینجوشا، توکیو.	۲۳۲
۲۷-۳- اتاق چای میتان-تو-سکی (میتسو-تان)، شواین ریو-کو-این، دایتو-کو-چی، کیوتو، که گفته می‌شود به‌دست کوبوری انشو خلق شده است؛ چهار تاتامی و نیم بعلاوه دایمه، همراه با دو توکونوما که به‌صورت مورب نسبت به یکدیگر قرار گرفته‌اند [در میانه قرن هفدهم] که در قسمت خالی پلان نشان داده شده است.	۲۳۴

پیشگفتاری ایچی میاکه؛ آراتا ایسوزاکی، برانگیزاننده ابدی

بیش از یک سال از درگذشت آراتا ایسوزاکی (۱۹۳۱-۲۰۲۲) می‌گذرد؛ وی در سن ۹۱ سالگی به ممتازترین نقطه در زندگی حرفه‌ای خود در جایگاه معمار رسیده بود، جایی که می‌توانست جهان را از نقطه نظری واحد بنگرد. زمانی که او از این دنیا دست کشید، به پیروی از افلاطون، نام دمیورگوس^۱، یا خالق اشیاء را برگزید و به‌تازگی اراده خود را برای ادامه خلق کردن و ساختن در دنیایی که در آن نابودی و فروپاشی وجود دارد، به گوش جهانیان رسانده بود. برای او هیچ پایان کاملی وجود ندارد، بلکه همیشه «معماری در حال تکامل» معنی دارد، عمل آفرینشی که باید هم‌زمان با اندازه‌گیری فاصله بین حقیقت و بینش، بین واقعیت و

خیال، و خاستگاه ایدئولوژیک خودش انجام شود.

ایسوزاکی در اویتا، در جزیره غربی ژاپن به دنیا آمد. در جایی که معنویت مذهب باستانی شینتو، که از زیارتگاه اوسا هاجیمان^۲ سرچشمه می‌گیرد، در فضا جریان دارد، این مکان همچنین جایی بود که مسیحیت در قرن شانزدهم در ژاپن برای نخستین بار ریشه دوانید. ترکیب قدیم و جدید، همراه با سنت خانوادگی دلیری و جوانمردی، به شکل‌گیری ذهنیت ایسوزاکی کمک کرد. در دبیرستان در اواسط جنگ در حالی که از تیررس مسلسل هواپیماهای جنگنده آمریکا فرار می‌کرد به مدرسه رفت و مدت کوتاهی پس از جنگ با دیدن ویرانه‌های هیروشیما در مقابلش راهی توکیو شد. این مناظر کهن الگوار دائما در بینش معماری او تکرار می‌شدند و به محض اینکه در برابر او به مرحله تکمیل شدن می‌رسیدند به آوار تبدیل می‌شدند. او که در دوران جوانی و نوجوانی خود از جنگ‌ها و مبارزات سیاسی آسیب دیده است، هر از گاهی شاهد فجایع انقلاب فرهنگی در چین، ویرانی بامیان و سونامی ۲۰۱۱ در شمال ژاپن بوده است و از آن زمان تاکنون به خود می‌لرزد.

آراتا ایسوزاکی معمار و متفکر است. بر خلاف متفکر محزونی که در یک مکان رسوب می‌کند و فقط متمرکز بر طرح‌های خود است، او یک خالق مانیفست با روحیه دادا-گونه ویرانگر است، و همیشه در جست‌وجوی هم‌تایان خود و به چالش کشیدن آنها و ایجاد موقعیت جدیدی برای خود در فرآیند دیالکتیک است. برای کشف مدار تفکر او، باید همیشه از وجود افراد یا چیزهایی که رودرروی آنها می‌ایستد آگاه بود. کنزو تانگه در دانشگاه توکیو، جایی که او دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد خود را گذراند، مربی ایسوزاکی بود. او مانند متابولیست‌هایی چون کیونوری کیکوتاکه و فومیهیکو ماکی با تفکر یا سبک تانگه هماهنگ نبود. در هر صورت، وی یاد گرفت که چگونه با پروژه‌های بزرگ کنار بیاید. در این زمان بود که شروع به همکاری با هنرمندان جوان معروف به نتو دادا کرد و حتی به خاطر سروصدای زیاد در خانه‌اش با پلیس به مشکل خورد. با این وجود، تانگه به او اعتماد کرد و میدان جشنواره را در اکسپوی اوساکا در سال ۱۹۷۰ به وی سپرد، جایی که فضای آینده‌نگرانه عظیمی با سقفی به ابعاد ۱۰۰ متر در ۲۹۰ متر ایجاد کرد. آنقدر قدرتمند بود که ایده‌های تخیلی آرشیکرام را که در آن زمان مد روز تصور می‌شد، از بین برد.

پیش از آن، ایسوزاکی در شهر زادگاهش اویتا آثار معماری را خلق کرده بود. کتابخانه استانی اویتا (۱۹۶۷)، که امروزه همچون سالن نمایشگاهی برای مجموعه خود عمل می‌کند، بالاترین جایزه معماری ژاپن، جایزه

بزرگ مؤسسه معماری ژاپن را دریافت کرد. این اتفاق زود هنگام بود؛ ایسوزاکی در اواسط دهه سی خود را در جایگاه یک جنجال‌گرا و خالق به اوج رساند. کنزو تانگه در سال‌های ۱۹۷۴-۱۹۷۳ در مورد طرح جامع مرکز فرعی تهران، عباس آباد، با او مشورت کرد. مرگ ناگهانی لوئی کان ایسوزاکی را جانشین وی کرد. ایسوزاکی در این دوره مجذوب آثار باستانی ایران و افغانستان شد. سفر او به آنجا برای دیدن نقاط تلاقی تمدن‌های شرقی و غربی، و برای ژاپن، زادگاه آثار باستانی مختلف، نقطه شروع نمایشگاه امروز «ما» در جاده ابریشم است. تا اواسط دهه ۱۹۷۰ بود که موضوع معماری موزه با موزه هنر استان گونما (۱۹۷۴)، موزه هنر شهرداری کیتاکیوشو (۱۹۷۵) و سایر موزه‌های پیچیده و بحث‌انگیز که دارای اشکال هنری جدید بودند، توجه را به خود جلب کرد. معماری موزه خود به یک اثر هنری تبدیل می‌شود و رابطه با زمین، بیان و انتزاع را زیر سؤال می‌برد. با اینکه کنزو تانگه موقعیت خود را در جایگاه معمار ایالتی حفظ کرد، ایسوزاکی یک معمار لیبرال هنر محور بود. اتفاقاً شیگرو بان، از استودیوی او، یک معمار در جایگاه یک فعال است که به مسائل اجتماعی متعهد است و با حل آنها معماری را پایه‌گذاری می‌کند.

در دهه ۱۹۸۰، فعالیت‌های ایسوزاکی بین‌المللی شد و او به ایجاد پروژه‌های برجسته در اروپا و ایالات متحده ادامه داد، از جمله پارادیوم (۱۹۸۵)، یک سینمای قدیمی که به تالار تبدیل شد، و موزه هنرهای معاصر لس آنجلس (۱۹۸۶) که بر هنر معاصر تمرکز دارد، و پالو سنت جوردی^۱ (۱۹۹۰)، استادیوم المپیک بارسلونا. ارتباطات بین‌المللی او بیشتر مدیون همسر مجسمه‌سازش آیکو میاواکی^۲ است. او با سازماندهی نمایشگاه‌ها و کنفرانس‌های مختلف در طول این فرایند، موقعیتی تزلزل‌ناپذیر در سطح بین‌المللی ایجاد کرد، که در آن ایده‌هایی را که باید در معماری پرورانه شود، با تکیه بر آثار کلاسیک ژاپنی و چینی، فلسفه، هنر و موسیقی معاصر، مطرح و به اشتراک گذاشت. مهمترین نمایشگاه «ما» (پاریس، نیویورک و غیره) در سال‌های ۱۹۷۹-۱۹۷۸ معیار این مجموعه شد. این نمایشگاه بر اساس مفهوم ما یا فضای مابین، یک مفهوم فضایی و زمانی منحصر به فرد، با مشارکت خالقان مختلف ژاپنی و با همکاری فیلسوفان فرانسوی اجرا شد تا الگوی جدیدی از ایدئولوژی معاصر را در بر گیرد.

ایسوزاکی در بحث پست مدرن نیز نقشی ایفا کرد. او در حالی که فاصله‌ای ظریف با جنبش پست مدرنیسم در اروپا و ایالات متحده به رهبری فیلیپ جانسون داشت، معماری تزئینی را با ارجاعات تاریخی مانند ساختمان مرکز تسوکوبا (۱۹۸۳) ایجاد کرد. اساس کار او ایجاد یک دستور زبان منحصر به فرد از طریق تلاقی معماری رؤیایی فرانسوی قرن ۱۸ با بحث‌های سبک دهه ۱۹۳۰ است، اما در دهه ۱۹۹۰ او با موفقیت از این حوزه کناره‌گیری کرد، حتی تا آنجا پیش رفت که ساختمان دولتی متروپولیتن توکیو اثر تانگه (۱۹۹۱) را نقد کرد، یعنی آخرین ساختمان پست مدرن را با نام «معماری دورریختنی» نامید. نتیجه‌گیری او این بود که پست مدرنیسم دارای تزئینات است، اما تفکر قابل توجهی ندارد، که این نیز انتقادی به فرهنگ معاصر آمریکایی است.

علاوه بر تجربه وی در ایران در دهه ۱۹۷۰، تاریخ چین و ایران ایسوزاکی را همچون راهی برای ردیابی تاریخ فرهنگ ژاپن مجذوب خود کرد. او در سال ۲۰۱۸ به این فکر افتاد که چارچوب فرهنگی جدیدی ایجاد کند که ژاپن و این قاره را از طریق تکه‌هایی از فرهنگ ایرانی که در ژاپن باستان یافت می‌شود مرتبط کند و آن را به‌منزله نمایشگاه و کنفرانس فضاسازی کند. این مفهوم با خواندن و تفسیر عارف جلال الدین رومی و متفکر معاصر توشیهیکو ایزوتسو تشدید شد. متأسفانه، مرگ ناگهانی او در دسامبر ۲۰۲۲ اجازه نداد که ایسوزاکی افتتاحیه این نمایشگاه «ما» را که در مارس ۲۰۲۴ در ایران برگزار شد، ببیند.

۱ Palau Sant Jordi

۲ Aiko Miyawaki

او حماسه‌ساز و مردی بسیار کنجکاو بود. دیدن نگرش پرشور و در عین حال تا حدی محبوب او که همه چیز را تجربه می‌کند بسیار تأثیرگذار بود. برای ایسوزاکی، که درک دقیقی از آنچه از بین می‌رود و آنچه در تاریخ باقی می‌ماند، داشت، حتی اگر جسم خودش ناپدید شود، وجودش باید همچون سایه‌ای تا ابد باقی بماند. نمایشگاه «ما» در حقیقت چیزی جز ناقل چنین ایده‌ای نیست. زمان بسیار خوبی است که ترجمه کتاب «ژاپن-گونی در معماری»، کتاب برجسته او در مورد جوهر معماری ژاپنی، هم‌زمان با اجرای این نمایشگاه «ما» منتشر شود. از خانم دکتر الهام اندرودی صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم.

ری ایچی میاکه^۱

مدیر موزه آرکی دیپات^۲

ب.

پیشگفتاری ایچی میاکه؛ آراتا ایسوزاکی، برانگیزاننده ابدی

^۱ Riichi Miyake

^۲ ARCHI-DEPOT